

Joan Pau II: un pontificat en

FRANCESCO ROMEU

El pontificat de Joan Pau II ha entrat en crisi i no hi ha entrat pas per cap factor extern a la persona mateixa del papa, ni per culpa de les tensions entre els sectors conservadors o progressistes que hi ha en l'Església catòlica, sinó que ha entrat en crisi per les dificultats del mateix Joan Pau II per continuar endavant amb el seu model de pontificat. Un pontificat que s'ha caracteritzat per les contínues intervencions, orals i escrites, del papa sobre tots els temes i per una impressionant mobilitat de viatges, ara es veu absolutament reduït al silenci i a la inactivitat.

Joan Pau II, de 85 anys, ha perdut el moviment i la paraula i només conserva la seva inalterable voluntat d'aparèixer davant de les càmeres de televisió sigui quina sigui la seva presència física. Un fet que a uns els sembla un estímul de vitalitat en l'ancianitat i de la força de les conviccions portades fins al final; mentre que a molts d'altres els sembla que és una vulneració de la intimitat dels patiments d'una persona o una exhibició morbosa d'imatges que no s'haurien de donar mai d'una persona. Per tant, un mateix símbol (aparèixer deteriorat en públic) pot tenir interpretacions ben diferents. I en aquest cas les interpretacions no són solament diferents entre creients i no creients, sinó que dintre d'aquests mateixos col·lectius les opinions estan repartides i contrastades a parts iguals.

Els sectors més progressistes de l'Església que sempre havien demanat que Joan Pau II no intervingués tant en públic, que no volgués opinar sempre sobre tots els temes i que no viatgés tant, ara són els mateixos que reclamen un papa actiu i que estigui en condicions per governar l'Església. Per això molts demanen encara la dimissió del papa, una cosa que Joan Pau II no ha considerat de cap de les maneres i que fa que no es cansi de repetir: "fins que Déu vulgui". Exclosa la renúncia voluntària, ara tan sols ens queda contemplar lentament el que és el deteriorament d'una persona i, per extensió, del seu pontificat.

"Els sectors més progressistes de l'Església sempre han demanat que Joan Pau II no intervingués tant en públic, que no volgués opinar sempre i sobre tots els temes"

La "veu" de l'Església. El pontificat de Joan Pau II, que ja ha assolit els 26 anys i ha esdevingut el segon més llarg de la història (després de Pius IX) ha estat un pontificat absolutament presidencialista, tot i que, per la inèrcia que es portava del Concili Vaticà II (1962-1965), podia haver estat molt més col·legial si hagués comptat més amb l'ajuda dels bisbes. Però no ha estat així, Joan Pau II ha utilitzat al màxim l'autoritat que li oferia el càrrec. I això té aspectes positius i negatius. Com a aspecte positiu cal reconèixer que Joan Pau II ha aconseguit mantenir el protagonisme de l'Església catòlica en l'escenari mundial. Tant el cristianisme, amb Joan Pau II, com el budisme tibetà, amb el dalai lama, són les dues religions que han aconseguit mantenir el seu lideratge a nivell global. Tot i que entre les dues hi hagi una gran diferència en nombre de seguidors (hi ha més catòlics que budistes), els líders d'ambdues religions són veus qualificades a nivell mundial.

Pel que fa a l'Església catòlica, aquest protagonisme mundial havia quedat molt debilitat en la darrera dècada del papa Pau VI (del 1968 al 1978), una etapa totalment marcada pel tancament

i per la por del pontífex. Per això no van ser gens estranyes les primeres paraules de Karol Wojtyła quan va aparèixer com a papa, en el balcó de la plaça de Sant Pere del Vaticà, l'octubre de 1978, dient: "No tingueu por!" I així ha estat. Joan Pau II ha estat durant aquests 26 anys la veu de l'Església catòlica, gràcies a la seva popularitat i als seus continus desplaçaments i a les seves contínues intervencions en tots els afers mundials. Però ser la veu de l'Església catòlica també té els seus peatges.

En principi, per als mitjans de comunicació tenir una veu qualificada i permanent ha estat importantíssim i ambdues parts s'han avingut prou bé durant tots aquest anys. Fins i tots sovint s'han necessitat mútuament. Però, pel que fa a l'interior del cristianisme no ha estat tan positiu. Tenir una veu vol dir que es mata tota altra veu i, per tant, l'Església catòlica al llarg d'aquest anys ha perdut totalment la seva polifonia. Durant anys no s'ha sentit en l'Església cap altra veu que sigui mínimament autoritzada. I hem vist com s'han anat apagant la veu dels episcopats i dels teòlegs, perquè han quedat segrestats per l'oficialitat de l'única veu doctrinal en costums, en moral, en filosofia i en teologia. Només alguns mitjans de comunicació s'han dedicat a recollir alguna veu discordant amb l'oficialitat.

Una Europa descentrada. Per a les joves esglésies de l'Amèrica Llatina, de l'Àfrica i de l'Àsia aquest pontificat ha estat molt positiu perquè els ha donat força, suport i protagonisme. Per a ells ara ser catòlic no és viure una altra marginalitat més sinó que els ha situat de ple a nivell mundial de la mà d'un líder global. En canvi no ha estat el mateix per a la vella Europa, que s'ha sentit acompanyada pel discurs social d'un papa polonès, però no ha entès el seu conservadorisme moral. Joan Pau II, com ja hem dit abans, ha matat la polifonia que hi havia a Europa i l'ha deixada totalment descentrada. De fet, per a Europa Joan Pau II ha estat el papa

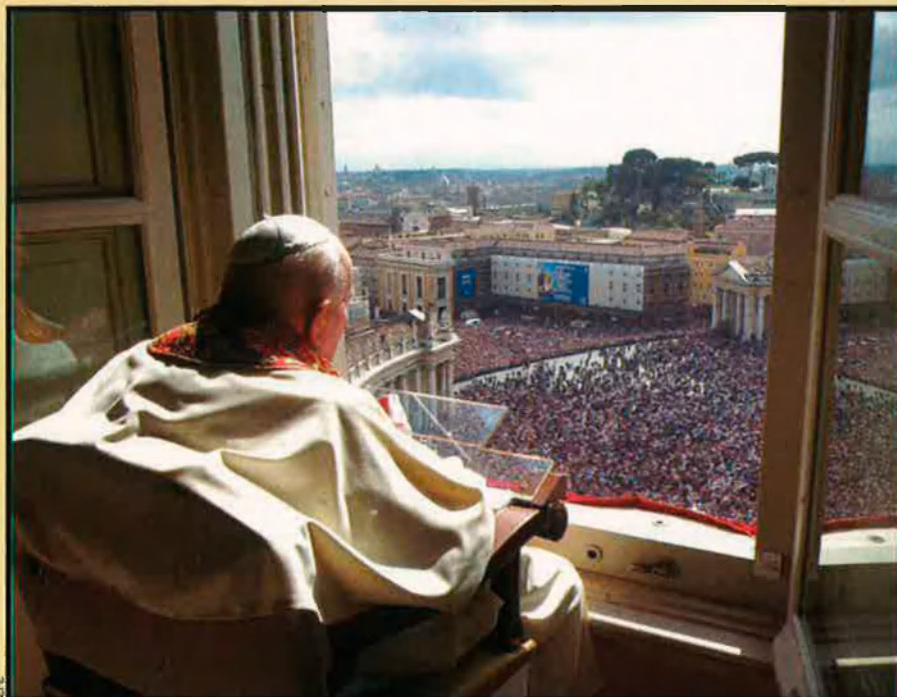
crisi

que se l'ha anat a buscar a la perifèria (a Polònia) per convertir Europa en la perifèria del cristianisme. Tot i que el centre de la fe catòlica estigui a Roma, la massa del cristianisme no està en aquests moments a Europa. Les coses han canviat fins el punt que avui Europa és un continent de missió.

La nova evangelització. D'altra banda les propostes inicials de Joan Pau II per a Europa també han fracassat estrepitosament. Només iniciar el seu pontificat, l'octubre de 1978, Joan Pau II va proposar el que ha estat el lema del seu pontificat: la nova evangelització. Era com un crit a no refiar-se del treball fet o a viure de renda de la història passada sinó a tornar a ser propòsitius de la fe en el Vell Continent. A aquesta proposta s'hi van apuntar els grups que anomenem "els nous moviments" (com Comunió i Alliberament o el Camí Neocatecumenal —els coneguts com a "kikos", atès que els va fundar l'artista madrileny Kiko Argüello). Tots aquests moviments, que tenien molta gent afiliada, molts d'ells neoconversos, necessitaven un projecte engrescador i s'apunten al propòsit del papa; però fracassen perquè la nova evangelització —tal i com ells l'entenen— és tornar a les formes més envellides de l'antiga evangelització.

Les esglésies de l'Est d'Europa.

Una altra projecte de Joan Pau II que també ha fracassat a Europa va ser les esperances posades en les noves esglésies de l'Est que s'incorporarien a l'Europa unificada després de la caiguda del Mur de Berlín, el novembre del 1989. Tot i que molts analistes veuen en Joan Pau II un dels artífexs de la caiguda del Mur, les esperances deien que les energies d'aquestes esglésies omplirien de força i joventut tot Europa. Però quan es va obrir la finestra de les joves esglésies de l'Est d'Europa, en compte d'entrar-nos un corrent d'aire fresc o jove, resulta que el corrent d'aire es va produir en direcció contrària i resulta que els hi entren a ells abans les nostres llibertats que no pas a nosaltres

La vida de Joan Pau II ha estat plena de viatges i intervencions públiques. Les darreres aparicions davant els fidels han mostrat una imatge molt diferent.

les seves seguretats. Ara, a tot Europa tenim el mateix problema: com es pot viure la fe en un context de llibertats.

Tot això s'ha acabat finalment en la lluita aferrissada perquè en el pròleg de la Constitució Europea hi apareguin ciutades les arrels cristianes d'Europa. Una lluita també fracassada. El problema del cristianisme a Europa és com es pot viure la fe cristiana en un estat de llibertat absoluta. Aquesta és una realitat nova per al context dels creients, atès que el cristianisme sempre havia anat coexistint entre la persecució (els primers segles) o entre la protecció oficial (els darrers segles), entre la prohibició o el poder, però mai en la indiferència dins d'un estat de llibertats absolutes. Joan Pau II en això no ens ha ajudat. Un exemple clar és la mateixa situació que vivim en aquests moments a Espanya pel que fa a les relacions entre l'estat i l'Església catòlica.

A diferència, doncs, de l'església del Tercer Món, l'Església europea no té un discurs propi, fora del que sigui l'oposició oficial, frontal i negativa a les noves lleis més liberals en matèria de

moral individual i de costums; mentre que teològicament tampoc tenim una teologia europea que ens acompanyi en el camí de viure les creences en un context de plena llibertat i de plurireligiositat.

Personalment sóc partidari que aquest final de pontificat, ara malalt, en silenci i immòbil, es perllongui encara una mica més en el temps, atès que la renúncia lliure i voluntària ha quedat ja descartada i la destitució, mentre el papa no quedi mentalment impedit, és legalment impossible. Ja sé que hi ha el perill que, si això es perllonga cada vegada més, els qui envolten el papa tinguin i aconseguixin encara més poder, però —si es pot evitar l'anterior— seria bo portar fins a les últimes conseqüències el pontificat i l'estil de fer de Joan Pau II per tal que el qui vingui al seu darrere no vulgui continuar i perpetuar el mateix model. Només així, amb Joan Pau II acabarà també un manera de fer de papa.

*Francesc Romeu
és capellà i periodista*